

VERSLAG

over de werkzaamheden van de Commissie in 1975

Mijnheer de Minister,

De statutaire vergaderingen (drie algemene en zes afdelingsvergaderingen) hebben plaatsgehad te Brussel op 27 januari, 26 mei en 27 oktober 1975 in de lokalen van de Universitaire Stichting.

Lezingen gehouden op de algemene vergaderingen :

P. RUELLE : *Quelques mots borains difficiles.*

M. GYSSELING : *De umlaut van a in het Nederlands en de aangrenzende Romania.*

De umlaut *a e* treedt in het Nederlands op in de 8ste eeuw. Twee toponiemen, waarvan de Romaanse vorm umlautloos is, wijzen op Germaans-Romaanse tweetaligheid in bepaalde Vlaamse gewesten tot na de 8ste eeuw : *Tamise*, Nl. *Temse*, uit *Tamisiaco*, en *Fausque*, in de 13de eeuw Romaanse vorm voor *Velzeke*, uit *Falisciaco*.

Umlaut treedt ook op in namen op *-ahwja-* en *-apja-* in het Waalse, doch niet in het Picardische dialectgebied : *Floreffe* (8ste eeuw, kop. 10de *Florechia*), *Jemeppe*, doch *Escanaffles*, *Guémappe*.

In suffixen of als suffix aangevoelde bestanddelen treedt in het Nederlands, vooral in het westen, vaak umlaut *a e i* op, bv. *-igge*, uit *-agjōn-*, *-schip*, uit *-skapi-*. De evolutie van *baki* tot *bise* in Henegouwen, tot *-be* in de Samberstreek, lijkt op het simultane optreden van deze umlaut en van Romaanse evolutie van *k* te berusten.

J. HERBILLON : *Le nom de la forêt d'Arche.*

Lezingen gehouden in de Vlaamse afdeling :

V. F. VANACKER : *Substantiefgroepen met dubbele ontkenning in zuidwestelijke dialekten.*

De spreker vestigt de aandacht op substantiefgroepen van het type *nie(t) vele geen geld*, die in Frans-Vlaanderen geregeld voorkomen in verschillende zinsdeelfuncties. Dergelijke substantiefgroepen zijn niet beperkt tot Frans-Vlaanderen. Uit een schriftelijke enquête en uit bandopnemingen is gebleken, dat ook Westvlaamse dialekten (kuststreek, streek van Brugge, Veurne-Ambacht en het zuidelijke deel van West-Vlaanderen) die substantiefgroepen gebruiken. Het centrale-oostelijke deel van West-Vlaanderen, en ook Oost-Vlaanderen, Brabant, Antwerpen en Limburg schijnen dergelijke substantiefgroepen niet te kennen.

In het *Mnl. Wb.*, het *W.N.T.*, *idiotica* of *dialektstudies* heeft de spreker geen spoor van die substantiefgroepen met dubbele ontkenning kunnen ontdekken. Hij vermoedt dat die substantiefgroepen in verband moeten worden gebracht met konstrukties waar *geen*, bij omzetting in het *A.B.N.*, de waarde heeft van adverbiaal *niet*.

M. GYSSELING : *De evolutie van de Germaanse diftongen ai en au in de Nederlandse dialekten.*

Spr. konstateert bepaalde evolutiekettingen die in alle Nederlandse dialekten optreden. Het Brabants vertoont altijd de verst gevorderde, de meest gesloten uitspraak ; het Westvlaams heeft de minst gevorderde, nl. de meest open uitspraak. De z.g. monofongering van de diftongen in het Wvl. heeft nooit bestaan. Bij zijn onderzoek betreft spreker vroegere spellingen, alsook de adaptatie van Nederlandse klanken aan de Franse uitspraak en vice-versa, en konstateert dat ze in overeenstemming zijn met de op interne gronden aan te nemen evolutie.

F. DEBRABANDERE : *De SVf-woorderde in zinnen met aanloop.*

De heer F. Debrabandere spreekt over een Frans- en Westvlaams zinstype met SVf-woorderde in zinnen met aanloop. Hij geeft daarvan talrijke voorbeelden uit het huidige Kortrijkse dia-

lekt. B.v. na een bijwoordelijke bepaling : In 't begun *we gaan* reke aan missen (tegenover Ndl. In het begin *zullen we* ons alsmaar vergissen) ; na een voegwoordgroep : Als 't regent, '*k bluwe* thuus wê (Ndl. Als het regent, *blijf ik* thuis hoor). Vanacker heeft er in 1968 al op gewezen, dat het inversieloze patroon in zinnen na aanloop veel frekwenter voorkomt in Frans- dan in West-Vlaanderen. Hij meent daarom dat het Frans het behoud van dit patroon beïnvloed kan hebben, terwijl Paardekooper het verschijnsel zelfs door verfransingsdruk verklaart. Spreker is het hier niet mee eens. Vooreerst is het verschijnsel niet tot het huidige Westvlaams beperkt, maar kwam het al in het Middelnederlands voor en in het 17de-eeuws Hollands.

Het fenomeen is bovendien niet alleen tot het Nederlands en het Frans beperkt. Het is bekend, dat ook het Engels een inversieloos patroon gebruikt na aanloop ; dit patroon zou slechts dan door Normandische invloed verklaard kunnen worden, als het pas na 1066 was opgetreden. Aangezien er al Oe. voorbeelden van zijn van voor 1066, is Franse invloed uitgesloten. Het verschijnsel wordt trouwens ook in het Ohd. en het Mhd. vastgesteld.

De SVF-woordorde is dus niet door het Frans te verklaren, aangezien ze aan het hele Westgermaans eigen geweest is. Het Westvlaams is dus in dit opzicht eens te meer als een relik்தgebiet te beschouwen.

Op het bezwaar van de heer Draye, dat we voor oude voorbeelden meestal op poëzie aangewezen zijn, antwoordt de heer Van Loey, dat de door Willemyns uitgegeven 16de-eeuwse kroniek van Willem Weydts ons wel verder kan helpen, aangezien die in het levende Brugs van die tijd geschreven is.

Lezingen gehouden in de Waalse afdeling :

A. BOILEAU : *Toponymes en -ville de la Wallonie médiéenne.*

L. REMACLE : *Le wallon « stasse », terme de pêche.*

L. REMACLE : *Les voies et voyages des Herviens.*

A. GOOSSE : *Le trait d'union dans les noms de rues.*

De *samenstelling van de Commissie* is als volgt gewijzigd : Door koninklijk besluit van 25 augustus 1975 werd het door de heer J. L. PAUWELS ingediende ontslag als wer-

kend lid van de Commissie aanvaard en hem het erelidmaatschap van deze functie verleend.

Het *bestuur van de Commissie* voor de periode 1975-1977 werd als volgt samengesteld : dhr. K. ROELANDTS, algemeen voorzitter ; dhr. A. BOILEAU, algemeen secretaris ; dhr. A. GOOSSE, algemeen ondervoorzitter en voorzitter van de Waalse afdeling ; mevr C. TAVERNIER-VEREECKEN, voorzitter van de Vlaamse afdeling ; dhr. F. DEBRABANDERE, secretaris van de Vlaamse afdeling ; dhr. J.-M. PIERRET, secretaris van de Waalse afdeling.

Publikaties van de Commissie : Deel XLVIII (1974) van de *Handelingen*, dat in november 1975 is verschenen, bevat, buiten het gewone administratieve gedeelte, de volgende bijdragen : *Toponymie van Neerpelt. Een socio-geografisch onderzoek* door J. MOLEMANS, en *Toponymes hesbignons (S-)* door J. HERBILLON. Nr 14 van de *Werken van de Vlaamse afdeling (Limburgs Idioticon. Verzamelingen dialectwoorden, van 1885 tot 1902 verschenen in het tijdschrift «'t Daghet in den Oosten»*, tot woordenboek omgewerkt door M. MAASEN en J. GOOSSENS) is eveneens in november 1975 verschenen. Deel XLIX (1975) van de *Handelingen* is thans in de tweede druk en zal binnenkort (waarschijnlijk in februari 1976) verschijnen. Twee verhandelingen, die bestemd zijn tot publikatie in de reeksen *Werken* en *Mémoires*, en waarvan reeds in ons verslag van verleden jaar sprake was, zijn persklaar, maar de verwezenlijking van dit programma blijft op dezelfde financiële moeilijkheden stuiten.

De uitgaven van de Commissie werden regelmatig uitgedeeld aan alle instellingen, tijdschriften en personen met wie wij *ruilbetrekkingen* onderhouden. Honderdvijftig exemplaren van de *Handelingen* en van de *Werken* werden de wetenschappelijke centra van de Belgische universiteiten ter beschikking gesteld voor vorsers en studenten

die bijzonder belang stellen in dialectologische en naamkundige studies.

Inzake *straatnaamgeving en straatnaamverandering* werd de Commissie in 1975 geraadpleegd door 143 gemeenten waarvan de namen hierna volgen :

Aalst, Aarschot, Assesse, Aywaille, Baal, Bazel, Beernem, Belgrade, Bergen, Berloz, Beveren-Waas, Bierset, Blankenberge, Bocholt, Boekhoute, Bornem, Boussu, Brasschaat, Brugge, Brussel, Chaumont-Gistoux, Chênée, Corroy-le-Grand, Dadizele, Dampremy, Deinze, Dentergem, Dilbeek, Dinant, Dison, Doornik, Edegem, Eerken, Eksaarde, Erps-Kwerps, Essen, Estinnes-au-Mont, Evere, Fossela-Ville, Gembloux, Genk, Geraardsbergen, Gits, Gozée, Grâce-Hollogne, Grivegnée, Haccourt, Hamoir, Hasselt, Havré, Hemiksem, Hennuyères, Hoboken, Hoei, Ingelmunster, Kallo, Kelmis, Kessel-Lo, Koningshooikt, Kraainem, Laarne, Leopoldsburg, Lettelingen, Liedekerke, Limelette, Lint, Lodelinsart, Lokeren, Lontzen, Lovendegem, Luik, Marcinelle, Melle, Melsele, Mesen, Mortsel, Naast, Néchin, Neeroeteren, Nijvel, Ninove, Ohain, Olen, Olloy-sur-Viroin, Oostende, Oostkamp, Oostmalle, Ophain-Bois-Seigneur-Isaac, Ottignies, Oudenaarde, Oudenburg, Overijse, Philippeville, Polleur, Pont-de-Loup, Poperinge, Puurs, Rebecq-Rognon, Roeselare, Roisin, Saint-Ghislain, Sart-Dames-Avelines, Schaarbeek, Seilles, Sint-Niklaas, Sint-Pieters-Leeuw, Sint-Truiden, Stekene, Templeuve, Terafene, Tielrode, Tielt, Treignes, Tubeke, Turnhout, Ukkel, Verrebroek, Viemme, Viesville, Virton, Waarloos, Wandre, Waregem, Waterloo, Weerde, Westende, Wetteren, Wevelgem, Wezet, Wichelen, Wijnegem, Wilrijk, Wilsele, Winenne, Wommelgem, Woutersbrakel, Wuustwezel, Yvoir, Zaventem, Zolder, Zonhoven, Zwijnaarde, Zwijndrecht.

In de loop van het jaar 1975 bleef de Commissie haar

medewerking verlenen aan de Heer Minister van Binnenlandse Zaken, die haar om advies verzocht had betreffende de naam die dient gegeven te worden aan de nieuwe, door fusie ontstane gemeenten.

De Commissie heeft de *taalkundige revisie van de geografische namen van de stafkaarten*, die door het Nationaal Geografisch Instituut uitgegeven worden, voortgezet. Voor de Vlaamse afdeling heeft het Instituut voor Naamkunde te Leuven, onder leiding van de heer K. ROELANDTS, 60 toponiemen onderzocht, die in de dossiers van de volgende Limburgse gemeenten voorkomen : Beverst, Bilzen, Eigenbilzen, Gellik, Hoeselt, Lanaken, Mal, Millen, Moeelingen, Remersdaal, 's-Gravenvoeren, Sint-Huibrechts-Hern, Sint-Martens-Voeren, Sluizen, Spouwen, Teuven, Tongeren, Val-Meer, Vlijtingen, Vreeren, Waltwilder, Zichen-Zussen-Bolder.

De Waalse afdeling, onder leiding van de heer J. HERBILLON, met de medewerking van de heer A. BOILLEAU voor de duitstalige gemeenten, heeft 605 toponiemen onderzocht, die in de dossiers van 55 gemeenten uit de provincies Luik en Luxemburg voorkomen :

Amel, Arbrefontaine, Basse-Bodeux, Beho, Bellevaux-Ligneuville, Bévercé, Bilstain, Bombaye, Bovigny, Bra, Büllingen, Bütgenbach, Cherain, Chevron, Crombach, Dochamps, Faymonville, Francorchamps, Glons, Grand-Halleux, Grandmenil, Haccourt, Harre, Hermalle-sous-Argenteau, Heure-le-Romain, La Gleize, Lierneux, Lixhe, Lommersweiler, Malempré, Malmedy, Manderfeld, Meyerode, Montleban, Neufchâteau, Odeigne, Petit-Thier, Recht, Reuland, Robertville, Rocherath, Sankt Vith, Samrée, Schoenberg, Slins, Stavelot, Tailles, Thommen, Trois-Ponts, Vaux-Chavanne, Vielsalm, Visé, Waimes, Warsage, Wonck.

De Commissie heeft besloten in 1976 de vijftigste ver-

jaring van haar oprichting te vieren. Ze hoopt te dezer gelegenheid een plechtige openbare vergadering te houden. Dit zal echter zonder financiële steun vanwege het Ministerie moeten gebeuren.

Met verschuldigde hoogachting,

Luik en Leuven, 31 januari 1976.

D. Secretaris,
A. BOILEAU.

De Voorzitter,
K. ROELANDTS.